౨. ధన్యుడు

– పరవస్తు చిన్నయసూరి

చదవండి – ఆలోచించి చెప్పండి.

లఘుపతనకుడు మంథరునితో ఇట్లనియె. చెలికాడ! ఈ మూషిక రాజును నీవు మిక్కిలి సమ్మానింపుము. ఇతడు పుణ్యకర్ములలోపల ధురీణుడు, గుణరత్నాకరుడు, హిరణ్యకుడనువాడు. ఈతని గుణములు శేషుడు సహితము వర్ణింపజాలడు. నే నేపాటివాడను – అని పలికి మొదటి నుండి హిరణ్యకుని వృత్తాంతము సర్వము వినిపించెను. అంతట మంథరుడు 'హిరణ్యకుని మిక్కిలి సమ్మానించి యిట్లనియె. "హిరణ్యకా! నీవు నిర్జన వనమునందు వాసము చేయుటకు నిమిత్తమేమి? చెప్పుము" అని యడిగెను.

హిరణ్యకుడిట్లనియె.

ప్రశ్నలు:

1. ఇలాంటి భాషతో ఉన్న పాఠాలను చదివారా? లేదా? (ఈ శైలితో ఉన్న మీకు తెలిసిన పుస్తకాల పేర్లు చెప్పండి.)
2. మంథరుడు ఎవరి వృత్తాంతాన్ని వినిపించాడు?
3. హిరణ్యకుని నివాసమెక్కడ?
4. హిరణ్యకుడు తన నివాసం గురించి ఏం చెప్పి ఉంటాడు?

ఉద్దేశం

మంచిమిత్రుల కలయిక మన జీవితాన్ని ఓ మలుపు తిప్పుతుంది. అందుకే ఎప్పుడూ సన్మిత్రులను పొందాలని పెద్దవాళ్ళు చెబుతుంటారు. మంచి మిత్రుల సాంగత్యం మనకు మేలు చేస్తుందని, సజ్జన సాంగత్యం ఎప్పటికీ మంచిదని చెప్పడమే ఈ పాఠం ఉద్దేశం.

ప్రస్తుతం పాఠ్యాంశం నీతి చంద్రికలోని 'మిత్రలాభం' నుండి స్వీకరించబడినది.

Downloaded from www.apteachers.in

www.apteachers.in

పాఠ్యభాగ వివరాలు

ఈ పాఠ్యాంశం వచన రచనకు సంబంధించి కథా ప్రక్రియకు చెందింది.

సంస్కృతంలోని విష్ణుశర్మ పంచతంత్రం ఆధారంగా చిన్నయసూరి నీతిచంద్రికను రచించాడు. ఇది గ్రాంథిక వచనంలో సాగుతుంది. పశుపక్ష్యాదులే పాత్రలుగా లోకరీతిని నీతిని ప్రబోధిస్తూ కథనాలు సాగుతాయి.

ప్రస్తుత పాఠ్యాంశం మిత్రలాభం లోనిది.

విద్యార్థులకు సూచనలు

- పాఠంలోని అర్థంగాని పదాలను పదపట్టిక / నిఘంటువు ద్వారా తెలుసుకోండి.
- పాఠం ప్రారంభించడానికి ముందున్న పేరాను చదవండి. దాని ద్వారా పాఠంలో ఏముందో ఊహించండి.

కవి పరిచయం

పరవస్తు చిన్నయసూరి 1809లో తమిళనాడులోని చెంగల్‌పట్టు జిల్లాలోని పెరంబూరులో జన్మించారు. మద్రాసులోని పచ్చాయప్పకళాశాలలో తెలుగు పండితులుగా పనిచేసారు.

పద్యానికి నన్నయ, గద్యానికి చిన్నయ అని లోకోక్తి. 'సూరి' అనేది వీరి బిరుదు. సూరి అనగా పండితుడు అని అర్థము.

అక్షరగుచ్ఛము, ఆంధ్ర కాదంబరి, పద్యాంధ్ర వ్యాకరణం, బాలవ్యాకరణం, నీతిచంద్రిక మొదలైన గ్రంథాలు రాశారు. ఈయన రచనాశైలి పాఠకుడిని ఆకట్టుకొనేలా ఉంటుంది. ఈయన రాసిన బాలవ్యాకరణం నేటికీ ప్రామాణిక గ్రంథముగా ఉంది. నీతిచంద్రిక – బాలవ్యాకరణాలు లక్ష్య – లక్షణ గ్రంథాలుగా ప్రసిద్ధి పొందాయి. తెలుగు, తమిళం, సంస్కృతం, ఆంగ్లము భాషలలో సూరి మంచి పండితుడు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం వారిచే ఉచిత పంపిణీ

Downloaded from www.apteachers.in

మానవ జీవితంలో నీతి అనేది చాలా ముఖ్యమైన విషయం. ప్రతి మనిషికి సంపాదన ఎంత ముఖ్యమో పరోపకారం కూడా అంతే ముఖ్యం. లాభము అనేది ఉండకూడదు. లోభత్వం వల్ల తనకు కాని, ఇతరులకు కాని ప్రయోజనం ఉండదు. 'పిల్లికి బిచ్చం పెట్టనివాడు' అనే సామెత లోభిని దృష్టిలో వచ్చినదే. మనం మన మిత్రులకు సహాయం లాభం లేకుండా చేయాలి. దీనికి సంబంధించిన కథను చదువుదాం.

I. హిరణ్యకుని పూర్వ వృత్తాంతము

చంపకవతి యను పట్టణము గలదు. అందు సన్న్యాసులు పెక్కంద్రు వాసము చేయుచుండుదురు. అందుఁ జూడా కర్ణుండను పరివ్రాజకుడు గలదు. అతఁడు తానుభోజనము చేసి మిగిలిన వంటకము భిక్షాపాత్రలోఁబెట్టి చిలుక కొయ్య మీఁదనుంచి నిద్రపోవును. నేను సద్దుచేయక దానిమీదికెగిరి ప్రతిదినమావంటకము భక్షించి పోవుచుండుదును. ఒకనాఁడు చూడాకర్ణుడు తన స్నేహితుఁడు వీణాకర్ణుఁడను సన్న్యాసితో మాటలాడుచుండి మాటిమాటికి మీఁదివంక చూచి తన గిలుకకఱ్ఱతో నేలమీద గొట్టి నన్ను వెఱపించుచు వచ్చెను. అప్పుడు వీణాకర్ణుడు "చూడాకర్ణుఁడా! యేమది మీఁదు చూచి నేల కఱ్ఱతోఁ దట్టుచున్నాఁడ"వని యడుగఁగాఁ జూడాకర్ణుఁడిట్లనియె; "ఒక ఎలుక ప్రతిదినము చిలుకకొయ్య మీది పాత్రమునందున్నయన్నము భక్షించిపోవుచున్నది. నాకు దీని యుపద్రవము పెద్దదిగా నున్న"దియని చెప్పెను. ఆమాటలు వీణాకర్ణుఁడు విని "యెక్కడి యెలుకని యెక్కడి చిలుకకొయ్య? యింత యల్ప జంతువున కింత పొడవున కెగురు బల మెక్కడి నుండి వచ్చెను? దీని కేమయినను నిమిత్తము లేకమానదు."

> **ఆలోచించండి–చెప్పండి**
> - *ఎక్కడి ఎలుక? ఎక్కడి చిలుకకొయ్య? అనడంలో అంతరార్థం ఏమై ఉంటుంది?*

II. హిరణ్యకుని దీనస్థితి

అని వీణాకర్ణుఁడు చెప్పఁగా విని చూడాకర్ణుఁడు "తడవులఁబట్టి యీ యెలుక యిక్కడ నొక లాఁగ తావు చేసికొని విడువక వాసము చేయుచున్నది. ఇట్లు వసించుటకు నిమిత్తము తెలిసినది కాదు. త్రవ్వి చూచెదఁగాక" యని చెప్పి యొక గుద్దలితో నేను వసించు వివరము త్రవ్వి చిరకాలోపార్జితమైన నాధనము సర్వము గ్రహించెను. తర్వాత సత్త్వోత్సాహములు లేక నానాఁడాహారము సహితము సంపాదించుకొనఁజాలక దిగులుపడి కృశించి, మెల్ల మెల్లఁగ సంచరించుచుండఁగాఁ జూచి చూడాకర్ణుఁ డిట్లనియె : "ధనము గల వాఁడె బలవంతుడు. ధనముగలవాఁడె పండితుడు. ధనము సర్వ శ్రేయములకు నిదానము, ధనములేనివాని జీవనమేల? ఈ మూషికము తన ధనము కోలుపోయి కదా తొంటి జవసత్త్వములుడిగి స్వజాతి సామ్యమును బొందెను. అర్థపరిహీనునకు నిరంతరము ఖేదము సంభవించును. నిరంతర ఖేదము వలన బుద్ధిహీనత్వము ప్రాప్తించును. బుద్ధిహీనతవలన సమస్తకార్యములు నిదాఘనదీపూరములట్లు వినాశమునొందును, ధనవంతునకే పౌరుషమును, మేధాసంపత్తియు, బంధుమిత్రులును కలుగుదురు.

> **ఆలోచించండి–చెప్పండి**
> - *ధనము సర్వశ్రేయములకు నిదానము – ఎందుకు?*

Downloaded from www.apteachers.in

www.apteachers.in

పుత్రమిత్రవిరహితుని గృహమును, మూర్ఖుని చిత్తమును శూన్యములు, దారిద్ర్యము సర్వశూన్యము దారిద్ర్యము కంటె మరణము మేలు. మరణ మాపాతయాతనావహము. దారిద్ర్యము యావజ్జీవము తీవ్ర వేదనాకరము. ఇంద్రియముల నామమున బుద్ధిని వచోధోరణిని బురుషుఁడు తొంటివాఁడయ్యు ధనమును బాసిన క్షణముననే లాఁతివాఁడగును. ఇది మహాచిత్రము" అని యాపరివ్రాజకుఁడు చెప్పఁగావిని మిక్కిలి ఖిన్నుఁడనయి యిట్లు చింతించితిని.

ఇఁక నా కిక్కడ వసింపఁదగదు. ఇప్పుడు నా వృత్తాంతము పరులతోఁ జెప్పికోలును యుక్తముగాదు. అర్థనాశము, మనస్తాపము గృహమందలి దుశ్చరితము, వంచనము, పరాభవమును ప్రకాశింపఁ జేయఁదగదని పెద్దలు చెప్పుదురు. దైవానుకూల్యము లేక పౌరుషము చెడినప్పుడు మానవంతునికి వనవాసము కంటె సుఖము లేదు. కుసుమ స్తబకమువలె మానవంతుఁడు సర్వజనుల మూర్ధము మీఁదనయిన నుండవలె. లేదా వనమందు సమసిపోవలె. ఇక్కడనే వాసము చేసుకొని యాచనతో జీవించెదనంటినా దానికంటె గర్హితములేదు. ఒక ద్రుక్కడిని యాచించుకంటె నిప్పులోఁబడి శరీరము తొఱఁగుటమేలు. అనృతమాడుటకంటె మౌనముమేలు. పరధనాపహరణముకంటెఁ దిరియుట మంచిది. వివేకహీనుఁడయిన ప్రభువును సేవించుటకంటె వనవాసముత్తమము. యాచించుకొని బ్రతుకుటకంటె మరణము శ్రేయము, సేవావృత్తి మానమునువలె, యాచనావృత్తి సమస్త గౌరవమును హరించును. ఒకరి యిల్లుకాచి, వారిపెట్టువోఁతలకు దోసిలియొగ్గి యునికియు మిక్కిలి నింద్యము" అని నానావిధముల విచారించియు లోభముత్రిప్పులకు లోనయి మరల నర్థసంగ్రహము చేయవలె నని తలఁచి యచ్చోటనే నిలిచితిని. లోభము మోహమును బుట్టించును. మోహము దుఃఖము నుత్పాదించును, దుఃఖము జ్వలనమువలె స్వాశ్రయమునకు నాశము పుట్టించును కాఁబట్టి లోభమునకు బుద్ధిమంతుఁడు లోపడఁడు. తరువాత నేనక్కడ వదలకుంట చూచి చూడాకర్ణుఁడు నన్నుఁగఱ్ఱతో విసరివ్రేసెను. ఆ వ్రేటు దైవవశము వలనఁ దప్పిపోయినది, తగిలియుండెనా యింతకు యమలోకములో బాఁతకాఁపనయి యుండనా? అనంతర మిట్లు చింతించితిని, ఆహా! ధనలోభము సర్వాపదలకు మూలము గదా! తద్వర్జనముకంటె లోకమందు సుఖమేదియు లేదు. ఆశ దిగనాడినవాఁడే సత్పురుషుడు. వాఁడే సర్వశాస్త్రములు చదివినవాఁడు. వాఁడే సర్వధర్మము లాచరించినవాఁడు. ఉదరముకయి పరులగోఁజక ప్రాప్తలాభమునకు సంతోషించువాఁడొక్కడు లోకమందు ధన్యుఁడు. వాఁడే సుఖి. తత్తత్కర్మానురూపముగా దేహికి దుఃఖములట్లు సుఖములు కోరకయే ప్రాప్తించుచున్నవి. అందులకయి ప్రయాసపాటు నిరర్థకము.

ఈ త్రావు తాతముత్తాతలు సంపాదించిన కాణాచిగాదు. భూమండలములో నింకఁ ద్రావు దొరకదా! ఇక్కడ నుండనేల? ఈ చెడగరపుబోడ కఱ్ఱమోఁదులువడి ప్రాణములు కోలుపోనేల? ఇంక నెక్కడనైన నొక్క విజన ప్రదేశము చేరి కాలముపుచ్చుట మంచిది. శిలాంతరాళమందలి కప్పను భరించు దయామయుఁడయిన యీశ్వరుఁడు నన్నుఁ గాపాడకుండునా? అని చింతించి, మనసు గట్టిపఱచుకొని, యచ్చోటు విడిచి యానిర్జనవనము చేరితిని. వనములోఁ గాయగసురులు భక్షించి పడియనీరు త్రాగి, యొక చెట్టు నీడలో వసించి కాలము పుచ్చుట మంచిదిగాని, ధనహీనుఁడనయి నలుగురిలో నుండరాదు. అనంతరము నాపుణ్యము వలన నా కీమిత్రుఁడు లభించెను. నా మహాభాగ్యము వలననే యిపుడు నీయాశ్రయమను స్వర్గము దొరికినది. సత్సంగతికంటె లోకమందు మేలేదియులేదు. సంసార విష వృక్షమునకు రెండు ఫలము లమృత తుల్యములు; కావ్యామృతరసపాన మొక్కటి సజ్జనసంగతి యొకటి."

ఆలోచించండి -చెప్పండి

- ఆశ దిగనాడినవాడే సత్పుర్శుడు. ఎట్లు?
- ధనహీనుడై నలుగురిలో నుండరాదు. ఎందుకు?

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం వారిచే ఉచిత పంపిణీ

Downloaded from www.apteachers.in

www.apteachers.in

ఇవి చేయండి

I. అవగాహన - ప్రతిస్పందన

1. చూడాకర్ణుని మాటలను బట్టి మీకర్థమైన విషయమేమి? దానిపై మీ అభిప్రాయమేమిటో చెప్పండి.
2. ఆహా! ధనలోభము సర్వాపదలకు మూలము కదా! ఈ విషయాన్ని సమర్థిస్తూ, వ్యతిరేకిస్తూ చెప్పండి.
3. ఈ పాఠానికి ఉన్న శీర్షిక గురించి విశ్లేషిస్తూ చెప్పండి.
4. కింది వాక్యాలు ఎవరు, ఎవరితో అన్నారో గుర్తించి రాయండి.

   అ) అనృతమాడుట కంటె మౌనము మేలు.

   ఆ) దీనికేమైనను నిమిత్తము లేకమానదు.

   ఇ) సత్సంగతి కంటె లోకమందు మేలేదియు లేదు.

5. కింది పద్యాన్ని చదివి సూచనల ఆధారంగా భావాన్ని రాయండి.

   ఒక్కడె చాలు నిశ్చల బలోన్నతుడెంతటి కార్యమైన దాఁ
   జక్కనొనర్పఁ గౌరవు లసంఖ్యులు పట్టిన ధేనుకోటులం
   జిక్కగ నీక తత్ప్రబలసేన ననేక శిలీముఖంబులన్
   మొక్కవడంగ జేసి తుదముట్టడె యొక్క కిరీటి భాస్కరా!

   సూచనలు

   .... ఎంతటి పని ఐనా .... ఆవులమందను .... తన బాణాలతో ఆ బలమైన .... అర్జునుడే కదా!

6. చూడా కర్ణునికి వీణాకర్ణునికి మధ్య జరిగిన సంభాషణను రాయండి.

II. వ్యక్తీకరణ - సృజనాత్మకత

1. సంసార విషవృక్షమునకు రెండు ఫలము లమృతతుల్యములు; పాఠాన్ని ఆధారంగా చేసుకొని దీని గురించి వివరించండి.
2. అర్థనాశం, మనస్తాపం, గృహమందలి దుశ్చరితం వంచనం, పరాభవం - ఈ పదాల గురించి మీరేరకంగా అర్థం చేసుకున్నారో సోదాహరణంగా రాయండి.
3. వివేకహీనుడైన ప్రభువును సేవించుట కంటె వనవాసముత్తమం - దీని ఔచిత్యాన్ని గురించి చర్చించండి.

Downloaded from www.apteachers.in

www.apteachers.in

4. ఈ పాఠంలోని కథన విధానాన్ని, రచయిత రచనా విధానాన్ని ప్రశంసిస్తూ ఓ వ్యాసం రాయండి.

5. ఈ కథను ఓ చిన్న నాటికగా మలచండి.

III. భాషాంశాలు

1. కింది వాక్యములకర్థాన్ని మీ సొంత పదాల్లో రాయండి

అ) బుద్ధిహీనత వలన సమస్తకార్యములు నిదాఘనదీపూరములట్లు వినాశమునొందును.

ఆ) ధనమును బాసినక్షణముననే లాతివాడగును.

ఇ) పరధనాపహరణము కంటె దిరియుట మంచిది.

ఈ) ఉదరముకయి పరుల గోజక ప్రాప్త లాభమునకు సంతోషించు వాడొక్కడు లోకమందు ధన్యుడు.

2. కింది పదాలకు ప్రకృతి – వికృతులను పాఠం నుండి వెతికి ఆ వాక్యాలను రాయండి.

అ) బోనం	ఆ) శబ్దం	ఇ) కర్జం	ఈ) గీము
ఉ) గారవం	ఊ) చట్టం	ఋ) దమ్మము	ౠ) సంతసం

3. కింది వాక్యాలకు వాడే పదాలేవో తెల్పండి? వ్యుత్పత్త్యర్థాలకు తగిన పదాలు రాయండి.

అ) పున్నామ నరకము నుండి రక్షించువాడు. ________________

ఆ) దేహాన్ని ధరించినవాడు. ________________

ఇ) ఐశ్వర్యం కల్గినవాడు. ________________

IV. భాషా కార్యకలాపాలు

- --

V. వ్యాకరణాంశాలు

పునశ్చరణ

1. కింది వాక్యాలు చదివి, వాటిలోని సంధి పదాలను గుర్తించి, వాటిని విడదీయండి. అవి ఏ సంధులో సూత్రయుక్తంగా తెల్పండి.

అ) అందుఁ జూడాకర్ణుడను పరివ్రాజకుడు గలడు.

ఆ) తడవులఁ బట్టి ఈ ఎలుక విడువక వాసము చేయుచున్నది.

పై వాక్యాలలల్లో సరళాదేశ, గసడదవాదేశ, ఉత్వ సంధులు, యడాగమము ఉండటాన్ని గమనించారు కదా! ఈ పాఠంలో సరళాదేశ, గసడదవాదేశ సంధిపదాలు ఇంకా ఏమేమున్నాయో గుర్తించి, లక్షణాలు సరిచూసుకోండి.

Downloaded from www.apteachers.in

www.apteachers.in

2. కింది పదాలకు విగ్రహవాక్యాలురాసి, సమాసాలను పేర్కొనండి.

అ) చంపకవతి పట్టణము

ఆ) మహాభాగ్యము

ఇ) సేవావృత్తి

ఈ) పదాబ్జములు

ఉ) కలువకన్నులు

ఊ) మామిడిగున్న

ఎ) మృదుమధురము

(ఉదా॥ అ) చంపకవతి పట్టణము – చంపకవతి అనే పేరు గల పట్టణం.
సంభావన పూర్వపద కర్మధారయ సమాసం.)

పరిచయం

1. 'పుంప్వాదేశసంధి'

* కింది పదాలు విడదీయండి. మార్పును గమనించండి.

ఉదా॥ అచ్చపు పూలతోట = అచ్చము × పూలతోట

అ) నీలపు గండ్లు =

ఆ) ముత్తెపు సరులు =

ఇ) సరసపుమాట =

* పైన పేర్కొన్న వాటిలో రెండు మార్పులను గమనించవచ్చు.

అ) మొదటిపదాల్లో 'ము' వర్ణం లోపించింది.

ఆ) ప్రతి సంధిలోనూ మొదటిపదం విశేషణాన్ని తెల్పుతుంది.

* మొదటిపదం విశేషణం అయితే ఆ సమాసాలను 'విశేషణ పూర్వపద కర్మధారయ సమాసం' అంటారని మీకు తెలుసు. అంటే ఈ సంధి కర్మధారయ సమాసాల్లో ఏర్పడుతుందని తెలుస్తుంది. అంటే...

* కర్మధారయ సమాసాల్లో మువర్ణానికి బదులు పుంపులు వస్తే దాన్ని పుంప్వాదేశసంధి అంటారు. ('ము' వర్ణం స్థానాన్ని 'పు' వర్ణం ఆక్రమిస్తుంది. దీన్నే వ్యాకరణ దృష్టిలో 'ఆదేశం' అంటారు.)

♦ కింది పదాలను విడదీసి సంధిసూత్రాన్ని సరిచూడండి.

అ) సింగపుకొదమ

ఆ) ముత్యపుచిప్ప

ఇ) కొంచెపునరుడు

Downloaded from www.apteachers.in

2. వచనంలో శైలీభేదం

* కింది వాక్యాలు చదవండి. భేదాలు గమనించండి.

అ) అని యా పరివ్రాజకుడు సెప్పగా విని మిక్కిలి ఖిన్నుడనయితిని.

ఆ) అని ఆ సన్యాసి చెప్పగా విని చాలా బాధపడ్డాను.

ఇ) అని ఆ సన్యాసి జెప్పింది యిని శానా దుక్కమొచ్చింది.

* మొదటి వాక్యం ప్రాచీన శైలిని తెలుపుతున్నది.
  రెండవ వాక్యం శిష్టవ్యవహార శైలిని అనుసరించి ఉంది.
  మూడవ వాక్యం మాండలిక పద్ధతికి లోబడి ఉన్నది.

* కాలాన్ననుసరించి, ప్రాంతాన్ననుసరించి, సందర్భాన్ని బట్టి భాషను ఉపయోగించే విధానంలో మార్పు జరుగుతుంది. ఇది భాషలో వైవిధ్యమేగాని, అధికము, అల్పము అనే సంకుచితదృష్టితో చూడకూడదు.

* కింది వాక్యాలను ఆధునిక వ్యవహారశైలిలోకి స్థానిక మాండలిక శైలిలోకి మార్చండి. (ఈ మార్పులు చేసేటప్పుడు 'ము' వర్ణాలు, బిందుపూర్వక 'బు' కారకాలు (ంబు), యడాగమాలు, క్రియారరూపాలు (చేయును, జరుగును, చూడుము... వంటివి) మారడాన్ని గమనించండి.

అ) వివేకహీనుడయిన ప్రభువును సేవించుటకంటె వనవాసముత్తమము.

ఆ) ఎలుక ప్రతిదినము చిలుకకొయ్య మీఁదికెగిరి పాత్రమునందున్న యన్నము భక్షించిపోవుచున్నది.

ఇ) బుద్ధిహీనతవలన సమస్తకార్యములు నిదాఘనదీపూరములట్లు వినాశమునొందును.

సూక్తి

Downloaded from www.apteachers.in